

Inventarisatie draagvlak

Bij de meest recente ALV gaven de leden van Partos aan dat draagvlak een belangrijk onderwerp was voor Partos om zich meer mee bezig te houden. In het Jaarplan voor 2021 was er al aandacht voor draagvlak en stelde Partos zichzelf de volgende vragen: Wat is het draagvlak in de samenleving voor ontwikkelingssamenwerking, hoe kunnen we het bestaande draagvlak in de samenleving politiek mobiliseren en wat kunnen we doen om het draagvlak te vergroten? ¹. Deze vragen werden verderop in het jaarplan geconcretiseerd naar de volgende doelen: Publiek draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking en maatschappelijke organisaties *in kaart gebracht* en op basis daarvan *een strategisch plan* opgesteld om dit draagvlak politiek te mobiliseren en te vergroten. Als onderdeel hiervan doet Partos een stakeholderanalyse². Deze inventarisatie is de eerste stap vanuit Partos om verder met draagvlak aan de slag te gaan. Allereerst hebben we draagvlak gedefinieerd en vervolgens gekeken hoe deze definitie past bij ontwikkelingssamenwerking. Daarna hebben we beschreven wat er bij ons al bekend is over draagvlak binnen de ontwikkelingssector. De belangrijkste toegevoegde waarde van deze inventarisatie is een overzicht van het draagvlak voor onze lidorganisaties op basis van een aantal indicatoren.

Draagvlak gedefinieerd

Draagvlak kan je ontleden vanuit kennis, houding en gedrag. Hierbij is het niet direct gezegd dat deze drie zaken op hetzelfde niveau zitten. Kinsbergen, Schulpen en Caarls (2009)³ gebruiken *gedrag* als verklarende variabele van draagvlak en bestuderen hoe kennis, houding en andere sociaal demografische kenmerken een invloed hebben op dit gedrag. Immers, als mensen iets doen waardoor zij hun steun laten zien voor ontwikkelingssamenwerking, dan is dit de ultieme vorm van draagvlak. Draagvlak is een complex begrip. Draagvlak kan variëren over tijd, omdat prioriteiten van mensen veranderen. Ook kunnen mensen aangeven ontwikkelingssamenwerking (OS) belangrijk te vinden, maar ook nog steeds voor het bezuinigen op OS zijn (Kaleidosresearch, 2016)⁴.

Uit de verschillende vormen van draagvlak (politiek, bestuurlijk, institutioneel, of maatschappelijk) is Partos op dit moment vooral geïnteresseerd in maatschappelijk draagvlak. Bij deze vorm van draagvlak gaat het erom dat burgers *hun steun uitspreken of laten zien* voor, in dit het geval, ontwikkelingssamenwerking (Boedeltje en De Graaf, 2004)⁵. Het belang van het creëren van dit maatschappelijke draagvlak is voor Partos tweeledig:

- 1) Aan de ene kant zorgt de versterking van maatschappelijk draagvlak ervoor dat onze ledenorganisaties meer steun zullen ontvangen. Dit kan zijn door middel van vaste donoren of door een toename van het aantal vrijwilligers dat zich inzet voor de organisatie.
- 2) Aan de andere kant kan een versterking van maatschappelijk draagvlak indirect leiden tot een vergroting van politiek draagvlak voor OS. Mensen die zich bezighouden met 'de wereld' zullen wellicht eerder stemmen op een partij die OS als prioriteit heeft. Echter blijft draagvlak een complex begrip en is de koppeling van maatschappelijk draagvlak naar politiek draagvlak niet altijd een vanzelfsprekende.

¹ Jaarplan 2021, p.8, https://www.partos.nl/wp-content/uploads/2021/05/Jaarplan_Begroting_2021.pdf

² Jaarplan 2021, https://www.partos.nl/wp-content/uploads/2021/05/Jaarplan_Begroting_2021.pdf, p.18

³ [rapport onderzoek 44 draagvlakanalyse Barometer CIDIN \(ncdo.nl\)](#)

⁴ <http://kaleidosresearch.nl/publication/25681/>

⁵ <https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/21201/full.pdf>

Draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking

In deze inventarisatie kijken we vooral naar het gedrag van mensen om draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking te duiden. Voor een overzicht van de houding van mensen tegenover ontwikkelingssamenwerking heeft Partos begin dit jaar het [factsheet](#) opgesteld. Deze publicatie geeft een overzicht van verschillende onderzoeken over hoe mensen aankijken tegen ontwikkelingssamenwerking. De gemene deler uit deze onderzoeken is dat de houding van Nederlanders tegenover ontwikkelingssamenwerking overwegend positief is, veel mensen zien het belang in van OS. De kennis van het algemene publiek over internationale samenwerking hebben wij niet geïnventariseerd.

Sinds 2009 geeft het ministerie geen [subsidie](#) meer voor draagvlakactiviteiten in Nederland. Ngo's besteden in hun jaarverslagen weinig aandacht aan draagvlakversterking op zich. Wel lijkt er sprake van een ontwikkeling waarbij donateurs worden benaderd als actieve deelnemers van een duurzame beweging, laat onder andere dit stuk uit het [jaarverslag](#) van het Wereld Natuurfonds zien: "Het klassieke charitamodel verandert, en daarmee de relatie met publiek, bedrijven, overheden en andere ngo's. Dit heeft te maken met *de wens van donateurs en sympathisanten om als actieve deelnemers benaderd te worden* bij het tot stand brengen van oplossingen om het verlies aan biodiversiteit te stoppen. Hier spelen wij op in door mensen te inspireren, motiveren en activeren om aan te sluiten bij de beweging die onze doelen onderschrijft en naast financiële steun ook bewustwording en bijdrage door tijd en/of gedragsverandering dan wel beleidsbeïnvloeding weet te bewerkstelligen."⁶ Verder heeft het Aidsfonds draagvlak als een van haar einddoelen: EINDDOEL 5: Bewustwording, draagvlak en volledige financiering voor de aids- en soa-bestrijding⁷. Ook Heifer geeft in haar jaarverslag aan bewust bezig te zijn met draagvlak: "Voorlichting geven aan het Nederlandse publiek over ontwikkelingssamenwerking en de Heifer-methode en daarmee bewustwording vergroten en een breder draagvlak creëren."⁸

Verder hebben verschillende ontwikkelingsorganisaties initiatieven om burgers te betrekken bij de organisaties en actief bezig te laten zijn met mondiaal burgerschap. Een aantal voorbeelden van onze lidorganisaties zijn:

- Lokale afdelingen: Unicef, Pax, Milieudefensie, Rode Kruis
- Studentenafdelingen: Unicef, Rode Kruis
- Voorlichtingsevenementen: Afrikadag, Pax vredesweek
- Juridische actie: Milieudefensie als mede-eiser bij de klimaatrechtszaak
- Online campagnes: Oxfam Novib
- Ambassadeurs: Rode Kruis (BN'ers), ONE Campaign (studenten)
- Influencers/online challenges: ActionAid, Plan Nederland

- Kringloopwinkels: Woord& Daad, Dorcas

⁶ <https://www.wwf.nl/globalassets/pdf/jaarverslag/jaarverslag-wwf-nl-2019-2020.pdf>, p.107

⁷ <https://www.cbf.nl/uploads/paspoort/Jaarverslag-incl-jaarrek--verklaring-2020-Aidsfonds.pdf>, p. 21

⁸ <https://www.cbf.nl/uploads/paspoort/Jaarverslag-incl-jaarrek--verklaring-2020-Heifer-Nederland.pdf>, p.28

Draagvlak onder Nederlandse ontwikkelingsorganisaties

Voor deze draagvlak inventarisatie is gekeken naar de 105 lidorganisaties die Partos heeft. De ontwikkelingssector in Nederland is een stuk groter dan deze 105 organisaties. Zo zijn er duizenden mensen die zich, meestal vrijwillig, inzetten in particuliere initiatieven. Dit vertaalt zich in ongeveer 1200-1500 particuliere initiatieven. In totaal zijn er in Nederland ongeveer 50.000 organisaties met een ANBI-status, deze status geeft aan dat een organisatie als doel heeft om zich in te zetten voor een betere samenleving⁹. Deze hoeveelheid aan organisaties is onmogelijk voor Partos om allemaal in beeld te brengen. Daarom is gekozen om focus aan te brengen en in te zoomen op de 105 lidorganisaties van Partos. Dit betekent dat deze inventarisatie bewust een stuk mist. Voor inzicht in draagvlak voor particuliere initiatieven is het verstandig om Partin (de branchevereniging van particuliere initiatieven)¹⁰ en het onderzoek van Sara Kinsbergen en Lau Schulpen te raadplegen¹¹. Hierboven zijn de drie componenten van draagvlak verder uitgewerkt. Daar kwam uit dat ‘gedrag’ de belangrijkste en meest duidelijke uiting van draagvlak is. Daarom is gekeken naar een aantal gedragsindicatoren die kunnen worden gezien als uitingen van draagvlak. Deze indicatoren zijn:

- Het aantal particuliere donateurs
- De opbrengsten uit particuliere donaties
- Het aantal vrijwilligers
- Het aantal volgers op diverse social media platforms
- Het aantal abonnees op nieuwsbrieven

Zoals deze indicatoren aangeven, is vooral gekeken naar particuliere vormen van ondersteuning (en daarmee een vorm van draagvlak) van een organisatie. Hier is voor gekozen, omdat dit de meest onbaatzuchtige steun is voor een ontwikkelingsorganisatie. Waar bedrijven of overheden vaak iets terug willen zien voor hun steun, komt particuliere steun vaak uit betrokkenheid bij het doel van de organisatie. Partos is de Nederlandse brancheorganisatie voor ontwikkelingsorganisaties, dus is er vooral gekeken naar donateurs, vrijwilligers en social media-accounts uit Nederland. Daarnaast is het goed om te vermelden dat bij het aantal donateurs, vrijwilligers, volgers op social media en nieuwsbrieven een aantal dubbele personen zitten. Het is waarschijnlijk dat mensen meerdere goede doelen steunen, meerdere goede doelen volgen of zelfs bij meerdere goede doelen actief zijn. Desondanks nemen we deze cijfers wel mee, maar het is goed om deze kanttekeningen in het achterhoofd te houden. Voor het achterhalen van deze cijfers zijn de meest recente jaarverslagen van de verschillende organisaties geraadpleegd. Daarom komen de meeste cijfers uit jaarverslagen van 2020 en een paar uit 2019.

Hieronder staan de belangrijkste resultaten van deze inventarisatie onder elkaar:

- 4.788.456 particulieren (som van totaal aantal particulieren dat bij ons bekend is) ondersteunen financieel één van onze lidorganisaties elk jaar. In totaal gaven 66 van de 105 organisaties aan particuliere steun te ontvangen. Dit aantal is samengesteld uit incidentele donoren (door bijvoorbeeld een collecte of actie), vaste donoren en leden. Een aantal lidorganisaties zijn niet duidelijk over het aantal donateurs, hoewel ze wel aangeven dat ze geld ontvangen van particulieren. Het werkelijke aantal particuliere donaties zal daarom hoger liggen dan het getal dat hier vermeld is.
- Deze bijna 5 miljoen particulieren ondersteunen de ontwikkelingssector gezamenlijk met €449.101.831.
  - Gemiddeld zijn onze lidorganisaties voor 23,5 procent afhankelijk van particuliere donaties¹².
  - Slechts een klein deel van de organisaties haalt de helft of meer van het inkomen uit donaties (IJM, Kerk in Actie, Leprastichting, Leprazending, SOS kinderdorpen, Lilianefonds, Unicef, Vastenactie, VSO). Opvallend is dat hier veel Christelijke organisaties tussen zitten.
  - De organisaties die het meeste ophalen uit particuliere donaties zijn het Rode Kruis (60 miljoen), Unicef (40 miljoen euro) en het Wereldnatuurfonds (34 miljoen).
- Bij de besteding van deze bijna 450 miljoen worden deze ontwikkelingsorganisaties geholpen door 44.817 vrijwilligers. Ook dit aantal zal naar alle waarschijnlijkheid hoger liggen, aangezien bij lange na niet alle organisaties rapporteren over hun vrijwilligersbestand.
- Naast de bijna 45 duizend vrijwilligers worden de ontwikkelingsorganisaties gevolgd door 975.328 mensen op Twitter, 4.631.574 mensen op Facebook en 1.146.296 mensen op Instagram.
  - Het aantal volgers op social media is lager dan we hadden verwacht. Bij de meeste organisaties is het aantal donateurs beduidend hoger dan het aantal volgers op social media.
  - Op Facebook hebben organisaties de meeste volgers, maar de interactie op Twitter en Instagram is groter.
  - 101 van de 105 lidorganisaties gebruiken Twitter. Daarvan zijn er 43 Engelstalige accounts, 1 Arabisch account, 10 accounts die Engels en Nederlands door elkaar gebruiken en 47 Nederlandstalige accounts. 5 Twitteraccounts zijn op basis van hun profiel en aantal volgers aangemerkt als wereldwijde of Europese accounts. Zonder deze accounts worden onze lidorganisaties door 605.838 mensen gevolgd op Twitter.
  - 84 van de 105 lidorganisaties gebruiken Instagram. Daarvan zijn er 28 Engelstalige accounts, 4 accounts die Engels en Nederlands door elkaar gebruiken en 52 Nederlandstalige accounts. 5 Instagramaccounts zijn op basis van hun profiel en aantal volgers aangemerkt als wereldwijde of Europese accounts. Zonder deze accounts worden onze lidorganisaties door 339.037 mensen gevolgd op Instagram.

- 100 van de 105 lidorganisaties gebruiken Facebook. Daarvan zijn er 40 Engelstalige accounts, 1 Arabisch account, 7 accounts die Engels en Nederlands door elkaar gebruiken en 52 Nederlandstalige accounts. 8 Facebookaccounts zijn op basis van hun profiel en aantal volgers aangemerkt als wereldwijde of Europese accounts. Zonder deze accounts worden onze lidorganisaties door 2.233.288 mensen gevolgd op Facebook.
- Naast deze interactie op social media maken ook veel leden gebruik van een nieuwsbrief om contact te houden met hun achterban. Van de 105 lidorganisaties geven 50 organisaties in hun jaarverslag aan dat zij gebruik maken van een nieuwsbrief. Veel organisaties geven niet aan wat het bereik is van deze nieuwsbrief. De 17 organisaties die dit wel aangeven hebben gezamenlijk een bereik van 2.303.252. Hierbij is Plan de uitschieter met 1.692.856 genoteerd als jaaroplage over 55 publicaties. Een meer representatief beeld is dus een bereik van 610.396 voor 16 organisaties. Ook hier zitten weer een aantal niet-Nederlandse organisaties tussen en is het bereik in werkelijkheid nog groter. Wat wel opvalt is dat het aantal mensen die bereikt wordt door een nieuwsbrief een stuk dichterbij de buurt komt van het aantal donateurs, dan het aantal volgers op social media.

⁹ <https://goededoelen.nl/veelgestelde-vragen#:~:text=Bij%20de%20Belastingdienst%20zijn%20meer,lokaal%20werven%20is%20niet%20bekend.>

¹⁰ <https://partin.nl/over-pi-en-partin/>

¹¹ <https://unfold-pdis.com/>

¹² Alle percentages van particuliere steun bij elkaar opgeteld en gedeeld door 66 (het aantal organisaties dat aangaf particuliere steun te ontvangen)